

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De quibus fieri debeat particulare examen. Cap. 13.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

defecit. Et similiter qui in eodem statu se inuenit, torpentibus ac deficientibus est annuerandus; quia non dissimulandus defectus est, quo tempore quis ambulare in via spiritus debuisset, nec vnum passum ambulasse.

Ex hac autem cognitione triplicem anima elicit affectum sanè vtilissimum. Vel enim ex collatione duorum temporum intelligit se defecisse, aut parum aliquid profecisse, aut plusquam mediocriter ambulasse. Si defecit, tristatur, & tristatur ad salutem, ea tristitia, quæ secundùm Deum est. Luget, & queritur, quia tempus ad salutem animæ sibi concessum turpiter & imprudenter amisit. Luget, quia viator cum sit, nihil viæ sibi ambulandum confecit: luget, quia ne cogatur per mortem cessare, priusquam virtutem acquirat, pertimescit. Seipsum ad proficiendum vrget illa admirabili exhortatione Ambrosij, qui sic ait: In via es, o homo, ambula, vt peruenias; ne & nox in via te occupet, ne consumatur dies vitæ, antequam progressum virtutis acceleres. Viator es vitæ huius, omnia transeunt, omnia post te fiunt. Omnia in haec vita cernis, & trās. Vidisti amoenitatem arborum, viriditatem herbarum, puritatem fontium, & quodcumque huiusmodi, quo delectantur oculi. Inuit spectare, delectauit parumper attendere. Dum attendis, pertransisti. Iterum dum ambulas, incidisti scopulosum & confragosum iter, concaua rupium, prærupta montium, densa syluarum. Tædiasti parum, iterum transisti. Talis hæc vita est, cuius nec prospera permanent, nec aduersa diuturna sunt. Ergo quasi in via locarum, neque secunda extollant, neque aduersa frangant, nec plausibilia remorentur, nec mœsta detineant. Festina semper ad finem, festina vt peruenias.] Si autem se examinans profecit, sed parum profecit, seipsum increpat, & reprehendit, quia tam lentis passibus nunquam ad finem virtutis alicuius peruenit. Audit iustus quasi Angelum Domini, sanctam inspirationem dicentem sibi: Surge, & comede, grandis enim tibi restat via.] Surge, inquam, per assumptionem noui feruoris, comede, & nouis considerationibus asferuentibus desideris, quasi nouis cibis, teipsum ad velocius ambulandum corrobora, quoniam tanta lentitudine ambulans, in via spiritus, quæ satis longa est: parum aut ferè nihil procedes. Si tandem ex collatione diuersorum temporum quis deprehendat se non mediocrem progressum fecisse, Deum sibi adesse adiutorem intelligit, illi pro accepto tantæ emendationis beneficio gratias agit, & seipsum ad maiorem profectum acquirendum accendit. Experitur sanè viam perfectionis non esse difficilem, quia si tam paucis diebus tantam in se mutationem aduertit, tantum se vicit, quid, si perseueret, nisi magnos in virtute ac omni puritate progressus speret? Ita quidem apud se cogitat: At nunc non vident lucem: subito aër cogetur in nubes, & ventus transiens fugabit eas. Ab Aquilone aurum venit, & ad Deum formidolosâ laudatio.] Id est; Paulo antè in caligine & obscuritate versabar, cum huius imperfectionis nubes me opprimebat, in tantum vt serenitatem mentis pene accipere desperarem. Nunc autem spiritu diuino afflante, nubes ita breui tempore disiecta est, & ab Aquilone, nempe à mortificationis frigore, quo me ipsum compressi, subito instar auri splendens serenitas venit; & tam insperata tranquillitas mentem meam lætificauit. Quid fiet, si in feruore & emendationis cura persisto, nisi quod breui tempore portum concupitæ virtutis ingrediar? Tunc non sine ingenti

Ambr. in Psal. 1. versu. 1.

3. Reg. 19. 7.

Job. 37. 21. 22.

A) reuerentia & tremore, Deo laudes concinam, qui tam mirabilia in me operatus est, & de eo in dies sublimiora dona confidam. Benedictio quidem Domini in mercedem iusti festinat, & in hora veloci processus illius fructificat.] Quod si me ipsum ad capellendam virtutem animauero, non tardabit Deus quàm celeriter eam ad mentem demittere, & me, qua cupio, possessione ditare.

Ecce ergo plurimas huius collationis vtilitates. Prima, quod illius præsidio qualis apud Dominum sis, non ineprè coniectas. Secunda, quod tuæ mentis statum agnoscis. Tertia, quod si non proficias, tristatis ad salutem, & erubescis. Quarta, quod si parum proficias, temetipsum reprehendis. Quinta, quod si non mediocrem in te emendationem adueras, ea fiducia, quæ Deo subnititur, de perfectionis adeptione confidis. Vt verò hæc omnes vtilitates suum complementum habeant, duo tibi facienda sunt. Alterum est, vt si ex vsu huius præstantissimi instrumenti profectum non sentias, huius rei causas initiâque disquiras: patri spirituali teipsum aperias, rationem procedendi cum eo conferas, causas à te repertas huius tepiditatis edicas, ac ordinem ab illo præscriptum inuolabiler teneas. Sæpe enim fructus huius exercitij differitur, vt homo se humiliet, & quod per seipsum non adipiscitur, directione alterius hominis, nempe magistri spiritualis, acquirat. Principium disciplinæ humilitas est, inquit Hugo; & nihil addiscit inflata superbia, qua quis vult sine alterius hominis adiutorio ad virtutis fastigium euolare. Qui altam facit domum suam, querit ruinam, & qui euitat discere, incidit in mala.] Non omnes, qui altas ædificant domos, ruinam querunt, sed illi, qui sine firmo fundamento, & sine debita coniunctione lapidum, magnam molem conantur extruere. Sic qui sine humilitate, qua se magistro spirituali docenti subiiciant, volunt altissimam perfectionem adipisci, solent non minimos casus experiri. Alterum documentum est, vt si ex prædicto vsu particularis examinis, iuxta desiderium tuum, magnum percipias fructum, causas etiam huius profectus adueras, & rationem, qua processisti, consideres, vt in posterum eandem obserues. Nam eadem causæ eosdem parturiunt effectus, & si hodie hunc modum viuendi tenens, aliquid boni lucratus es, ab eo cras non discedens, simile quid sine dubio lucraberis. Hæc autem est magna prudentiæ pars, qua homo ex præteritis futura æstimat, & ex bonis, quæ iam quasi manu tetigit, ad alia similia acquirenda se munit.

Ecc. 11. 24.

Hugo. in lib. 1. de disciplina

Pre. 27. 16.

De quibus fieri debeat particulare examen.

CAPVT XIII.

MATERIA Circa quam examen particulare versari debeat, ex supra dictis satis perspicua est; quia omne vitium, omnis defectus, omnis passio, aut sensum, aut vitium animæ immortificatio, & omnis virtus eius materia est. Diuerso tamen modo hæc in examen cadunt: mala enim examini subdantur, vt euellantur; passiones, & sensus, & vires animæ, vt ab eis, quod vitiosum est, eradicetur: virtutes, vt de nouo acquirantur, aut iam acquisitæ ad debitum perueniant augmentum. Quod ex parte significatum est in illo ministerio dato à Domino, Ieremîæ: Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, &

Ierem. 1. 10.

dissoles,

dissipes, & arbores, & plantas.] Quod enim prædicatori verbi Dei, idem audientibus doctrinam celestem iniungitur, ut in initium non sine ordine in destructionem malorum, & bonorum plantationem incumbant. Nam est tempus plantandi, & tempus euellendi, quod plantatum est. Et est tempus occidendi, & tempus sanandi, & tempus destruendi, & tempus ædificandi.] Nec parum interest, cuique temporis suum opus assignare, & nequaquam quæ tempora distincta poscunt, sine vlla distinctione confundere. Hæc quidem pro assignatione materiae sufficerent, nisi desiderium satisfaciendi rerum spiritualium minus peritis, nos cogeret ad magis particularia descendere. Aliqua ergo considerata sunt, quæ prudenti electioni materiae examinanda deferuerunt.

Illud autem primum sit & præcipuum: vt quique sibi persuadeat, quod in corde suo aliquod vitium principale regnat, quod velut rex est aliorum vitiorum, & origo omnium suorum defectuum, & vniuersa cæcitate mentis & tepiditatis initium. In quibusdam superbia, in aliis inanis gloria, in aliis ita principatum obtinet: in aliis aut propria voluntas, aut iudicij proteruitas, aut desiderium seipsum regendi dominatur: in aliis amor propriorum commodorum, aut gula, aut impugnatio carnis, aut aliud simile vitium imperitat. Aduersus ergo hunc regem aliorum vitiorum, & antesignanum spiritualium malorum, ante omnia armis particularis examinis pugnandum est, & pro contraria virtute strenue laborandum, donec quies emendationis adueniat. Ciuitas Hierosolyma ex vna parte, qua hostium incurfioni facilius patebat, muro fortissimo cingebatur, quem propterea Eldras vocauit murum latissimum. Sic vera Hierosolyma, nempe fidelis anima, ex ea parte, qua per aliquod vitium robustius imbecillior est, hoc examine, tanquam fortissimo muro latissimoque, se cingat, donec in se optatam emendationem sentiat. Hæc autem emendatio in hoc posita censetur, vt amator virtutis vitium illud omnino destruat, vel saltem ad eum eruet, atque confringat, vt adhuc ad plenam victoriam illius conueniens, existimetur aliud vitium cognatum oppugnare, & ad studium alterius virtutis transire. Qui hoc principali vitio dissimulato, alia per particulare examen impugnat, similis erit illi, qui ramusculum cædit, & radicem arboris satis in terra radicatam relinquit. Vel certe comparabitur Sauli, qui contra præceptum Domini pepercit Agag, & optimis gregibus ouium, & armentorum, & vestibus, & arctibus, & vniuersis, quæ pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea: quicquid verò vile fuit & reprobum, demoliti sunt. Sic parit præcipuo vitio suo, & his, quæ magis diligit, & amplius eum in extremam indigentiam coniungunt: & quæ parum officiant, & fortè dissimulari possent, magna diligentia disperdit. Rex Syriæ pugnaturus contra populum Dei, dixit ad suos: Non pugnabitis contra maiorem & minorem quempiam, nisi contra regem Israhel solum:] prudenter aduertens, victo rege aduersario, omnes alios hostes suos fugæ se duros. Salutem ex inimicis accipiamus, huncque regem imitemur. Non sit nobis cura, nisi pugnare contra ducem imperfectionum nostrarum, & contra illud vitium, quod nos magis infestat; & oppositam virtutem acquirere; nam hoc vitio prostrato, facilis erit de minoribus hostibus desiderata victoria.

Si qui verò à nullo speciali vitio acerrime impu-

A gnari se sentiunt, sed multis imperfectionibus & vitis, quorum nullum nimis immoderate supra alia se erigit, propriam mentem subiectam aspiciunt, quali spiritualis vitæ methodum obseruantes, vt ad maiora procedant, in particulari examine, à minoribus & ordine prioribus hanc pugnam incipiant. Tres esse spiritualium virorum status, sæpe iam diximus, quidam enim sunt incipientes, quidam proficentes, quidam pro huius vitæ possibilitate perfecti. Incipientes ergo, primò particularem curam, seu particulare examen ad præambula vitæ spiritualis, nempe ad modestiam & silentium, applicent, & motus sui corporis linguamque componant. Deinde ea, quæ sunt propria incipientium, præsidio eiusdem examinis discant. Applicent illud primo loco post duo dicta præambula ad hoc, vt nullum veniale peccatum ex professo & cum plena aduertentia faciant. Deinde vt singulos sensus, præsertim vt visum & auditum comprimant. Postea vt singulas passiones cohibeant, & post illas, vt cogitationi modum imponant, & si quid aliud mortificandum occurrerit, non prætermittant. His per examen emendatis, ex incipientibus proficentes fiunt; & tunc propria proficientium ad examen vocent. Hæc autem sunt, vt per huiusmodi examen discant, singulas actiones actuali intentione ad Deum dirigere, vt assuescant regulas seu statuta proprii status diligenter obseruare; vt præcipuas virtutes & magis ad vitam spiritualem necessarias, quales sunt humilitas, paupertas, castitas, obedientia, mansuetudo, patientia, abstinentia, & alias similes, vnam post aliam, conentur acquirere. Quibus medio-criter saltem obrentis, iam ab statu proficientium ad dignitatem perfectorum accedunt, ad quos pertinet, particulari examine suas actiones expolire, & pulcherrimè singulas præstare: item ad perfectionem fraternæ charitatis, & amoris Dei, & ad continuam eius præsentiam anhelare, & minimos quosque defectus abstergere. Sic paulatim vitam spiritualem addiscendam esse, ac ex minoribus ad maiora progrediendum, manifestè docet Basilius, interpretans illud Psalmi: Sed in lege Domini voluntas eius;] vbi sic ait: Sapienter itaque, & solerti consilio ad nos virtutem introducere cupiens, fugam vitiorum, initium fecit bonorum. Si enim statim ea quæ sunt perfecta, tibi proposuisset, ad ea fortè obeunda fuisses cunctator. Nunc verò ad faciliora captu te assuescit, vt ad ea, quæ sequuntur, animo sis præsentiore. Ego quippe pietatis exercitationem, scilicet, à Iacob visæ, rectè comparauerim, cuius pars terram attingebat, pars altera ipsi supereminens in cælum vsque porrigebatur. Ex quo eos admonere opus est, qui ad virtutem instituuntur, primum, vt primis admoveant gradibus vestigium, & inde paulatim ascendendo, progrediendoque ad comprehensibilem humanæ naturæ altitudinem, sensim ac paulatim promouentes perueniant. His consentientia scribit Gregorius, explicans illum locum Danielis: Audiui vocem verborum eius, & audiens iacebam conseruatus super faciem meam.] Vbi sic ait: Verba Dei in terra iacentes audimus, cum in peccatis positi, terrenæ pollutioni coniuncti, sanctorum voce spiritualia præcepta cognoscimus. Ad quæ præcepta quasi super genua, & super manuum nostrarum articulos erigimur, quia à terrenis contagis recedentes, quasi iam ab infimis ventrem leuamus. Sic vt enim totus terræ inhaeret, qui conseruatus iacet; ita qui in genibus, & manuum suarum

Ecl. 3. 2.

2. Esdræ. 12. 37.

1. Reg. 15. 9.

3. Reg. 12. 11.

Basil. h. ad psal. 1.

Dan. 10.

Greg. 12. mor. c. 14.

articulis incuruatur, inchoante profectu, ex magna iam parte à terra suspenditur. Ad extremum verò voce Dominica erecti quidem, sed trementes assistimus, cum à terrenis desideriis perfecte subleuati, verba Dei, quo plenius cognoscimus, plus timemus. Adhuc enim quasi in terra iacet, qui ad cœlestia erigi terrenorum desideriis negligit. Quasi subleuatus autem adhuc manibus & genibus incumbit, qui quædam iam contagia deserit, sed quibusdam adhuc terrenis operibus non contradicit. Iam verò ad verba Dei erectus assistit, qui perfecte mentem ad sublimia erigit, & per immunda desideria incuruari contemnit. Bene autem trementem se stetit iudicat, quia examen subtilitatis internæ, quo plus ad illud perfcitur, amplius formidatur. Vbi aptè diuina voce subiungitur: Noli metueret; quia cum plus ipsi, quod timeamus, agnoscimus, plus nobis de Deo per internam gratiam infunditur, quod amemus: quatenus contemptus noster paulisper transeat in timorem, & timor transeat in charitatem, vt quia quærenti nos Deo per contemptum relictimus, per timorem fugimus, & contemptu quandoque, & timore postposito, solo ei amore iungamur. Paulisper enim etiam timorem eius discimus, cuius solius dilectioni inhaeremus. Appositis igitur quasi quibusdam gradibus profectus nostri, mentis pedem prius per timorem in imo ponimus, & postmodum per charitatem ad alta amore leuamus, vt ab eo quo quisque timet, reprimatur, vt timeat; & ab eo, quod iam metuit, subleuetur, vt præsumat.] Hactenus Gregorius. Sic itaque rationabile obsequium nostrum, id est, humanis viribus commensuratum: & quia simul ad multa capienda non valemus; vnum post aliud, vitæ spiritali studendo, discamus. Quia & gratia etiam, quæ naturæ præsidio est, ita illam adiuuat, vt modum eius, ac se expoliendi rationem non excludat.

Nec solum vnum vitium post aliud, & vnam virtutem post aliam, debemus in examen adducere, sed etiam in vnoquoque vitio ad vnum excessum eius, & in quaque virtute ad vnum actum eius, seorsum examen apponere. Vnum enim vitium & vna virtus, vasta res est, & in multas actiones externas, internasque diuisa, & non ita perfecte cura nostra particularis, aut tot mala, quæ sub vno vitio comprehenduntur, destruet, aut tot bona, quæ sub vna virtute continentur, acquirat. Et certè iam cura particularis quasi in generalem transiet, si non ad vnum speciale, sed ad plures se actiones extendit. Quomodo autem res examini subiectæ, sint per partes diuidendæ, vt paulatim, si malæ sint, emendentur, si mediæ, moderentur, & si bonæ, acquirantur; ex suprâ dictis satis potest esse perspectum. Ideo enim suprâ, libro primo huius voluminis tam exquisitè & minutatim cuiusque vitij excessus expressimus; & libro secundo sensuum, & passionum, & linguæ, & aliarum virium animæ defectus exposuimus; & hoc libro tertio singulas virtutum actiones declarauimus, vt ex his partes cuiuscumque vitij dissipandi, & cuiusque virtutis assequendæ disceremus. Inde igitur materia examinis petenda est, & si quis velit, exempli gratia, superbiam vincere, quæ de gradibus, vel actionibus superbiæ dicta sunt, legat, & per aliquot dies, vel hebdomadas vnum actum, &

A postea similiter per totidem, aut plures, aut pauciores dies, prout opus fuerit, alium, & sic deinceps alios, quasi noxios malæ arboris ramos euellat. Si velit suos oculos cohibere, quæ de mortificatione visus diximus, euoluat, & similiter faciat. Si velit humilitatem discere, actiones iam expositas humilitatis percurrat, & eundem ordinem teneat. Pictores quidem ex tabula, quam formare volunt, nunc vnam maculam, nunc aliam radunt; nunc vnam lineam, nunc aliam secundum artis præscriptum ducunt; nunc vnum colorem, nunc alium infundunt. Sic spiritalis vir, qui in proprio corde imaginem Christi depingit; nunc ab eo vnum vitium paulatim auferat, nunc vnam passionem secundum suas partes moderetur, nunc vnam virtutem acquirit. Chrysofomus profectò huius documenti assertor est. Sic enim quodam loco scribit: Aggrediamur virtutem cum tempus habemus, distribuamus virtutes nobis, sicut sibi distribuunt agriculturam agricolæ: in hoc mense vincamus detractiones, iniurias, iracundias, iniustitias, & dicamus: Hodie ab hoc nos vitio corrigamus, in illo autem mense patientiam nos ipsos doceamus, & in alio aliam virtutem: & cum hanc virtutem in habitu perceperimus, ad aliam transeamus, sicut solent discipuli, qui, quæ acqviserunt, custodiunt, quæ verò necdum didicerunt, discendo acquirunt. Discamus etiam nos post istam virtutem, & veniamus ad contemptum pecuniarum. Ac primò abstrahamus manus à cupiditate ampliora habendi, & tuæ faciamus elemosynam. Non omnia passim confundamus, & eisdem manibus & rapiamus, & eisdem iterum misereamur. Post hanc etiam virtutem ad aliam transeamus, & ab illa ad aliam.] Hæc igitur est huius octauæ instrumenti natura, ad vitia extirpanda & virtutes inferendas, quo qui diligenter & perseueranter vsus fuerit, aspirante Dei gratia in vita spiritali magnos breui tempore progressus faciet, & ingentes thesauros virtutum comparabit. Nam vnum cum sit, quasi omnia alia instrumenta mouet, & nullum otiosum præmittit. Hoc est quasi stimulus, qui intellectum ad considerandum excitat, & voluntatem ad volendum inflammat, manûsque ad operationem dissoluit, vt omnia, quæ in nobis sunt, virtutis disciplinæ seruiant, & eam in domum mentis introducant. Hoc est velut pædagogus, qui animum, dum viuimus, pusillum docet, & regit, de bonis laudat, & de malis seuerè reprehendit. Quo pædagogo destituti non minùs quàm pueri indiscretè procedimus, & nihil, quod nos in virtute promoueat, ad discimus. Hoc denique velut nubes, quæ paulatim pluuiam stillans, terram penetrat, atque fecundat. Sic profus hæc particularis cura, aut particulare examen, quasi salutari pluuiâ omnium virtutum grauidum, non simul omnes virtutes emittit: sic enim animum nostrum non aliter quàm eluione consumeret; sed guttatim bonum pluens, & doctrinam virtutis infundens, eum feracem multorum meritorum reddit, & vt adiutorium virtutis efficacissimum ad magnam mentis puritatem perducit. Quam vnam aliquando tandem ad Deigloriam, & animæ nostræ salutem, & Ecclesiæ sanctæ profectum acquiramus. Amen.